

Sygn. akt II Ca 909/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Bednarek-Moraś
Sędziowie:	SO Wiesława Buczek - Markowska (spr.) SO Robert Bury
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrząszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 listopada 2013 roku w Szczecinie

sprawy z powództwa **Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...), przy ul. (...), przy ul. (...) w S.**
przeciwko **J. W.**

o nakazanie

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie

z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt I C 212/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego J. W. na rzecz powódki Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...), przy ul. (...), przy ul. (...) w S. kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 maja 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie nakazał pozwanemu J. W., aby udostępnił powódce Wspólnocie Mieszkaniowej (...) przy ul. (...), przy ul. (...), przy ul. (...) w S. zajmowany przez siebie lokal mieszkalny nr (...) w budynku przy ul. (...) w S. celem wymiany czterech pionów instalacji centralnego ogrzewania stanowiących część wspólną budynku, na czas niezbędny do wykonania wymiany tychże pionów (punkt I) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 767 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt II). Z kolei wniosek strony powodowej o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności oddalił (punkt III).

Powyższe orzeczenie Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Pozwany J. W. jest właścicielem lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) i jednocześnie – w związku z tym – członkiem Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...), przy ul. (...), przy ul. (...) w S.. W dniu 7 czerwca 2012 r. powodowa Wspólnota Mieszkaniowa (...) przy ul. (...), przy ul. (...), przy ul. (...) w S. podjęła uchwałę nr 10/2011 r. w sprawie wyrażenia zgody na wymianę instalacji centralnego ogrzewania m. in. w budynku przy ul. (...) w S. w kwocie 4.280 zł brutto za jeden pion. Uchwałą ta nie została w sposób skuteczny zaskarżona przez żadnego z członków Wspólnoty. W oparciu o wskazaną wyżej uchwałę powodowa Wspólnota w dniu 8 sierpnia 2011r. podpisała z P. S. umowę, przedmiotem której było wykonanie wymiany pionów instalacji c.o. w systemie rur i kształtek zaciskowych produkowanych ze stali węglowej, ocynkowanych fabrycznie z zewnątrz na klasie systemu M. – C S. przy ul. (...) wg. oferty cenowej z dnia 1.08.2011 r. stanowiącej załącznik do niniejszej umowy. Termin rozpoczęcia robót ustalono na dzień 16 sierpnia 2011 r., a czas realizacji zadania do 15.11.2011 r. Wartość przedmiotu umowy została określona na kwotę 4.660 zł brutto za jeden pion. Okres gwarancji ustalono na 6 lat licząc od końcowego, protokolarnego odbioru prac. Ustalenie wynagrodzenia za jeden pion wynikało ze zmian cen w tym zakresie obowiązujących – w stosunku do okresu z dnia podejmowania uchwały przez powodową Wspólnotę. Wykonawca P. S. przystąpił do wykonywania w/w umowy. W tym zakresie wymieniona została część pionów. Pozwany J. W. po uprzednim wyrażeniu zgody na wymianę pionów przebiegających przez jego mieszkanie, z zastrzeżeniem użycia materiałów miedzianych i przedłużenia okresu gwarancji, ostatecznie nie wyraził zgody na rozpoczęcie prac w jego mieszkaniu. Skutkiem takiej postawy pozwanego, jest brak możliwości dokończenia inwestycji, końcowego odbioru prac, a także niedogrzanie mieszkań w powodu częściowego usunięcia pionów kuchennych. Pismem z dnia 3 listopada 2011 r. pozwany został ponownie wezwany do udostępnienia zajmowanego lokalu w celu wymiany pionów. Pozwany nie wyraził zgody na powyższe. Pismem z dnia 28 listopada 2011 r. pozwanego ostatecznie wezwano do udostępnienia zajmowanego lokalu w celu wymiany pionów, pod rygorem wytoczenia sprawy sądowej.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo jest uzasadnione. Sąd stwierdził, że powodowa Wspólnota przy pomocy przedstawionych wraz z pozwem dokumentów oraz spójnych, rzeczowych i logicznych zeznań świadka P. S. i korespondujących z nimi zeznań członków zarządu: J. T. (1) i T. S. wykazała fakt podjęcia uchwały w przedmiocie wymiany pionów m.in. w budynku zajmowanym przez pozwanego, fakt zawarcia umowy na wykonanie tych robót oraz fakt ich przeprowadzenia w znacznym zakresie. Sąd zaznaczył, iż bezspornym było to, że pozwany odmawia udostępnienia zajmowanego przez siebie lokalu – dla celów wymiany pionów c.o., czym uniemożliwia dokończenie inwestycji modernizacyjnej. Dodatkowo Sąd wskazał, iż z zeznań w/w osób wynika, że postępowanie pozwanego doprowadziło do sytuacji, w której pion kuchenny został częściowo usunięty (z wyłączeniem części przebiegającej przez mieszkanie pozwanego) skutkiem czego pomieszczenia kuchenne ogrzewane za pośrednictwem tego pionu zostały wyłączone z systemu grzewczego. Sąd wskazał też, iż w okolicznościach bezspornym i oczywistym było również i to, że pion instalacji c.o. przebiegające m.in. przez mieszkanie pozwanego stanowią część wspólną budynku i współwłasność wszystkich członków wspólnoty. Sąd Rejonowy uznał, że podstawę prawną żądania pozwu stanowi przepis art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, a ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny powoduje aktualizację dyspozycji tego przepisu. Skoro bowiem Wspólnota podjęła uchwałę w przedmiocie wyrażenia zgody na wymianę pionów c.o. stanowiących część wspólną nieruchomości, podpisała umowę z wykonawcą w tym zakresie, to obowiązkiem każdego z właścicieli lokali jest udostępnienie lokalu na żądanie zarządu – celem przeprowadzenia wymiany tychże pionów. Sąd wskazał, że w kontekście zarzutów podnoszonych przez pozwanego w niniejszym postępowaniu, w polu widzenia zachować trzeba także i to, że powyższa uchwała nie została w żaden sposób zakwestionowana. Wprawdzie jej treść i zawartość merytoryczna jest sformułowana w sposób ogólny, to jednak uchwała ta jest ważna i wiąże wszystkich członków wspólnoty i zarząd w zakresie jej wykonania. Zatem w ocenie Sądu I instancji bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostają okoliczności dotyczące materiałów z jakich wykonane zostaną nowe piony i jaki będzie okres gwarancji, gdyż okoliczności te nie stanowiły istotnego przedmiotu uchwały. Zdaniem Sądu pozwany nie ma podstaw prawnych do kwestionowania czynności podejmowanych dla celów wykonania podjętej uchwały o przeprowadzeniu remontu i kreować żądań w tej mierze prezentowanych. W ocenie Sądu bez wpływu na obowiązek przewidziany w art. 13 ust. 2 wspomnianej ustawy jest także rzeczywisty koszt przeprowadzonych prac, albowiem ustawodawca w tym zakresie takiego warunku nie przewidział. Sąd zaznaczył, iż jak wynika to zeznań przesłuchanych w sprawie członków zarządu powódki, to iż w umowie z wykonawcą ustalono

wyższą kwotę za jeden pion niżli to było wskazane w uchwale wynikała ze zmiany cen towarów i usług niezbędnych do przeprowadzenia planowego remontu. Zatem zdaniem Sądu ewentualne działania Zarządu powódki, jak np. przekroczenie kwoty inwestycji, będą stanowił o odpowiedzialności wobec Wspólnoty i poszczególnych jej członków z tytułu poniesienia ewentualnej szkody. Abstrahując jednak od powyższego Sąd stwierdził, że obowiązek przewidziany w art. 13 ust. 2 nie jest uzależniony od ewentualnej ważności umowy o przeprowadzenie remontu; obowiązek taki został skorelowany z rzeczywistym faktem przeprowadzenia remontu części wspólnej nieruchomości i faktycznym jego wykonywaniem. Zdaniem Sądu powyższe przesłanki na gruncie przedmiotowej sprawy zostały spełnione i dla ważności umowy nie ma to decydującego znaczenia. Sąd stwierdził też, iż bezzasadne są także żądania pozwanego zmierzające do wymuszenia przedstawienia mu szczegółowych kosztorysów, zawierania aneksów do umowy o treści żądanej przez pozwanego, albowiem nie mogą one stanowić podstawy skutecznego warunku wykonania obowiązku ustawowego. Sąd zaznaczył, że przyznanie racji pozwanemu prowadziłoby do sytuacji, w której wszelkie remonty związane z dostępem do poszczególnych lokali mogłyby być paraliżowane. Sąd wskazał też, iż w niniejszej sprawie istotne jest także to, iż prowadzona inwestycja jest w znacznym stopniu zawansowana i tylko przez działania pozwanego niemożliwe jest dokończenie remontu w klatce nr 7. Co istotne nakazanie pozwanemu udostępnienia lokalu w żaden sposób nie narusza jego interesów ponad to co jest niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania nieruchomości wspólnej. Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości, o czym orzekł w punkcie I wyroku. Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł o treść przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 767 zł tytułem całości poniesionych przez nią kosztów procesu (150 zł – opłata od pozwu, 600 zł wynagrodzenie radcy prawnego liczone w stawce minimalnej od podanej wartości przedmiotu sporu, 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego). Z uwagi na brak ziszczenia się szczegółowych przesłanek przewidzianych prawem, na podstawie art. 333 § 3 k.p.c. oddalono wniosek strony powodowej o zaopatrzenie wydanego wyroku w rygor natychmiastowej wykonalności.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany J. W., zaskarżając go w całości. Skarżący orzeczeniu temu zarzucił:

-nieważność postępowania na podstawie art. 379, punkt 2 k.p.c. wykazując, że strona powodowa nie miała zdolności sądowej oraz organu do jej reprezentowania, a tym samym pełnomocnik powoda wykazany w aktach sprawy nie był należycie umocowany;

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 5 oraz art. 103 ust. 1 k.c. poprzez pominięcie i brak jakiegokolwiek ustosunkowania się do pisma i zeznań oraz wszystkich okoliczności sprawy przedstawianych przez pozwanego, a przez to poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie nakazu udostępnienia lokalu; zasądzenie od powoda wszystkich kosztów procesu ewentualnie w razie stwierdzenia nieważności postępowania; uchylenie wyroku pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia na podstawie art. 386 § 2 k.p.c.; ewentualnie w razie stwierdzenia, że istota sprawy nie została rozpatrzona o uchylenie wyroku pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja J. W. okazała się bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Przeprowadzając kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku Sąd Odwoławczy w pierwszej kolejności zaznacza, iż stosownie do treści art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Z art. 379 pkt 2 k.p.c. wynika, że nieważność postępowania zachodzi także gdy strona nie miała organu powołanego do jej reprezentowania. Przepis art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) stanowi, że jeżeli lokali wyodrębnionych, wraz z lokalami niewyodrębnionymi, jest więcej niż siedem, właściciele lokali są obowiązani

podjąć uchwałę o wyborze jednoosobowego lub kilkuosobowego zarządu. Członkiem zarządu może być wyłącznie osoba fizyczna wybrana spośród właścicieli lokali lub spoza ich grona. Dalej w myśl art. 21 ust. 1 tej ustawy zarząd kieruje sprawami wspólnoty mieszkaniowej i reprezentuje ją na zewnątrz oraz w stosunkach między wspólnotą a poszczególnymi właścicielami lokali.

Mając powyższe unormowanie na względzie Sąd Okręgowy wskazuje, iż w toku postępowania apelacyjnego po przeprowadzonej analizie akt sprawy, w tym przedłożonych przez stronę powodową w odpowiedzi na apelację kart do głosowania nad uchwałą 4/2009 w sprawie uzupełnienia składu zarządu powodowej wspólnoty mieszkaniowej, doszedł do przekonania iż po jej stronie w rozpatrywanej sprawie wystąpił brak organu powołanego do jej reprezentowania mający charakter pierwotny, co oznaczało iż całe dotychczasowe postępowanie zostało przeprowadzone w warunkach nieważności. Zgodnie z art. 70 § 1 k.p.c. jeżeli braki w zakresie zdolności sądowej lub procesowej albo w składzie właściwych organów dają się uzupełnić, sąd wyznaczy w tym celu odpowiedni termin. W wypadkach, w których ustanowienie przedstawiciela ustawowego powinno nastąpić z urzędu, sąd zwraca się o to do właściwego sądu opiekuńczego. W myśl art. 71 k.p.c. jeżeli braków powyższych nie można uzupełnić albo nie zostały one w wyznaczonym terminie uzupełnione, sąd zniesie postępowanie w zakresie, w jakim jest ono dotknięte brakami, i w miarę potrzeby wyda odpowiednie postanowienie. W związku z powyższym Sąd Odwoławczy postanowieniem z dnia 29 stycznia 2013 r. w trybie art. 70 § 1 zd. 1 k.p.c. zobowiązał powódkę do przedłożenia ważnej uchwały właścicieli lokali podjętej w trybie art. 20 ust. 1 ustawy o własności lokali o wyborze jednoosobowego lub wieloosobowego zarządu lub też złożenia postanowienia Sądu o ustanowieniu dla niej kuratora celem reprezentowania w niniejszym postępowaniu pod rygorem skutków z art. 71 k.p.c. (k. 244). Powódka w zakreślonym przez Sąd terminie te zobowiązanie wykonała przedkładając uchwałę 4/2013 z dnia 10 maja 2013 r. w sprawie powołania jej zarządu w osobach: J. B., K. B., R. W., H. Z., A. R. (k. 284). Zatem powódka uzupełniła omawiany brak. Następnie powódka mając już organ powołany do jej reprezentowania, wobec wadliwie udzielonego w dotychczasowym postępowaniu pełnomocnictwa osobie mogącej być pełnomocnikiem procesowym, tj. radcy prawnemu J. T. (2) - przedstawiła oświadczenie tego organu z dnia 15 maja 2013 r. zatwierdzające wszystkie czynności dokonane w toku dotychczasowego postępowania przez wymienionego pełnomocnika procesowego oraz udzielające mu pełnomocnictwa procesowego do występowania w imieniu powódki w niniejszej sprawie (k. 285).

W tym miejscu należy przejść do podniesionej przez apelującego kwestii, że wyżej wymieniona uchwała 4/2013 z dnia 10 maja 2013 r. została zaskarżona i w związku z tym przed Sądem Okręgowym w Szczecinie toczy się postępowanie w sprawie o sygn. akt I C 758/13. Z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. wynika, że sąd może zawiesić postępowanie z urzędu także w przypadku gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. Przy tym wymaga zwrócić uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 24 lutego 2006 r. (sygn. akt II CSK 141/05, LEX nr 201027) zgodnie z którym ustawodawca w przepisie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. wyraźnie podkreśla, że sąd może zawiesić postępowanie. Nawet więc jeżeli rozstrzygnięcie rozpoznawanej sprawy zależy od rozstrzygnięcia, jakie może zapaść w innej sprawie, sąd powinien ocenić, czy należy zawiesić postępowanie. Ponadto w wyroku z dnia 10 lipca 2002 r. (sygn. akt II CKN 826/00, LEX nr 146172) Sąd Najwyższy stwierdził, iż przepis art. 177 k.p.c., dający sądowi możliwość zawieszenia postępowania w określonych wypadkach, nie oznacza pozostawienia kwestii zawieszenia do dowolnego uznania sądu, lecz nakłada na sąd obowiązek rozważenia wszystkich okoliczności i wydania decyzji w danej sytuacji celowej. Mając powyższe uwagi na względzie Sąd Okręgowy po zapoznaniu się z aktami toczącej się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie sprawy o sygn. akt I C 758/13 z powództwa T. S. przeciwko H. K. prowadzącemu działalność gospodarczą (...) o uchylenie uchwały stwierdza, iż sformułowany w tej sprawie pozew nie czyni zadość wymogowi co do legitymacji procesowej wynikającemu z art. 25 ust. 1a ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.). Ponadto w sposób oczywisty powództwo to zostało wytoczone przeciwko podmiotowi, który nie ma legitymacji biernej w sprawie o uchylenie uchwały podjętej przez wspólnotę właścicieli lokali. W konsekwencji rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie może zależeć od wyniku toczącego się postępowania cywilnego w sprawie I C 758/13. Ponadto nawet gdyby zależność taka zachodziła, to w ocenie Sądu Okręgowego zawieszenie niniejszego postępowania, którego przedmiotem jest żądanie nakazania J. W., aby udostępnił powodowej wspólnotie mieszkaniowej zajmowany przez siebie lokal mieszkalny nr (...) w budynku przy ul. (...) w S. celem wymiany czterech pionów instalacji centralnego ogrzewania stanowiących część wspólną

budynku, na czas niezbędny do wykonania wymiany tychże pionów, dlatego że zostało wszczęte postępowanie o uchylenie uchwały w sprawie powołania zarządu powodowej wspólnoty mieszkaniowej – mogłoby doprowadzić do bezpodstawnego wstrzymania na czas bliżej nieokreślony orzeczenia co do istoty sprawy, a tym samym do szkodliwego społecznie wstrzymania wymiaru sprawiedliwości. W okolicznościach tej sprawy, w szczególności ze względu na jej przedmiot oraz interes innych właścicieli lokali wyrażający się w rozstrzygnięciu kwestii dotyczącej uzyskania pełnej funkcjonalności instalacji centralnego ogrzewania, oczywiście nie jest celowym zawieszenie postępowania.

Powyższe rozważania dały zatem asumpt do merytorycznej oceny zaskarżonego orzeczenia. W związku z tym Sąd orzekający wskazuje, iż zgodnie z treścią art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (j.t. Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) na żądanie zarządu właściciel lokalu jest obowiązany zezwalać na wstęp do lokalu, ilekroć jest to niezbędne do przeprowadzenia konserwacji, remontu albo usunięcia awarii w nieruchomości wspólnej, a także w celu wyposażenia budynku, jego części lub innych lokali w dodatkowe instalacje. Mając powyższe unormowanie na względzie Sąd Okręgowy zaznacza, iż w dniu 7 czerwca 2012 r. powodowa wspólnota mieszkaniowa podjęła uchwałę nr 10/2011 w sprawie wyrażenia zgody na wymianę instalacji centralnego ogrzewania dotycząca także budynku przy ul. (...) w S. w kwocie 4.280 zł brutto za jeden pion, która nie została w sposób skuteczny zaskarżona przez żadnego z członków tej wspólnoty. W następstwie tego wstęp do lokalu nr (...) znajdującego się w budynku przy ul. (...) w S., a należącego do J. W., okazał się niezbędny na czas przeprowadzenia wymiany instalacji centralnego ogrzewania stanowiącej część wspólną budynku. W tym stanie rzeczy zaistniała faktyczna potrzeba, o której mowa w art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, stanowiąca podstawę do wystąpienia przez zarząd powodowej wspólnoty mieszkaniowej w stosunku do J. W. z żądaniem udostępnienia jego lokalu wykonawcy. Powodowa wspólnota zawarła również umowę na wymianę tej instalacji. Zatem wobec skierowania przez zarząd powódki do J. W. takiego żądania był on obowiązany zezwolić wykonawcy na wstęp do lokalu. W związku zaś z tym, iż pozwany tego nie uczynił, roszczenie powódki okazało się zasadne i Sąd Rejonowy słusznie je uwzględnił. Natomiast podniesiona przez skarżącego okoliczność dotycząca spełnienia stawianych przez niego warunków udostępnienia lokalu, w tym materiałów, z jakich miała zostać wykonana instalacja centralnego ogrzewania, oraz kwestia rzeczywistych kosztów wykonania tej instalacji - nie mogły stanowić postawy do zwolnienia go z omawianego obowiązku, lecz co najwyżej mogły być źródłem innych stosownych żądań pozwanego. Ponadto skoro apelujący obecnie twierdzi, że miał wątpliwości w zakresie skierowanego w stosunku do niego żądania z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, to nie wskazał już na jakiegokolwiek przeszkody które uniemożliwiły mu zweryfikowanie autentyczności tego żądania powódki. Zatem zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 2 wyroku na podstawie o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., a więc w myśl reguły odpowiedzialności za wynik postępowania. Zgodnie z nią strona przegrywająca sprawę na żądanie strony przeciwnej winna zwrócić jej koszty postępowania. Apelacja pozwanego została oddalona, a więc jest on stroną przegrywającą sprawę w postępowaniu apelacyjnym. Stąd wobec wniosku powódki o zwrot kosztów tego postępowania - należało zasądzić od pozwanego na jej rzecz te koszty, na które złożyło się wynagrodzenie reprezentującego powódkę radcę prawnego w wysokości ustalonej na podstawie § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 3 oraz § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r. Nr 163 poz. 1349 ze zm.).